

GIÁO DỤC ĐỂ THAY ĐỔI

NCS. VÕ THỊ KIM SA

Khuyến nông là hình thức giáo dục ngoài học đường, là quá trình nông dân học để áp dụng ngay vào công việc và cuộc sống của họ. Hiệu quả của các khoá tập huấn khuyến nông được đo bằng mức độ học viên ứng dụng những điều đã học vào sản xuất để nâng cao thu nhập gia đình. Tập huấn khuyến nông là quá trình bao gồm hai mặt quan hệ hữu cơ: hoạt động dạy và hoạt động học. Vậy để nâng cao chất lượng của quá trình dạy và học, trước hết chúng ta hãy bàn đến những đặc điểm tâm sinh lý, điều kiện của người học và rút ra những điều mà tập huấn viên nên làm và không nên làm.

Đối tượng chính của chương trình khuyến nông thường rất đa dạng. Sự đa dạng được thể hiện theo nhiều khía cạnh như: tuổi tác, kinh nghiệm, trình độ văn hóa, vốn sống, quy mô canh tác, khả năng nhận thức, dân tộc, tập quán... Một nội dung giảng dạy "bất di, bất dịch" cho mọi đối tượng sẽ không mang lại hiệu quả cao. Một tài liệu được chuẩn hoá, in ấn đẹp có thể sẽ rất phù hợp ở địa phương

này nhưng không thích hợp với điều kiện thổ nhưỡng, thói quen canh tác, trình độ tiếp thu của các nông dân tại địa phương khác. Một số nguyên tắc có thể áp dụng cho tập huấn khuyến nông. *Nguyên tắc 1 - linh động điều chỉnh nội dung, tài liệu phù hợp với người học.*

Dù ít hay nhiều, nông dân luôn tích lũy cho mình kinh nghiệm sản xuất và vốn sống. Họ có những quan niệm, cách làm, nếp sống được hình thành tương đối vững chắc. Kinh nghiệm dồi dào của học viên được xem là một nguồn lực quý báu trong quá trình tập huấn khuyến nông. Xét về quá trình học tập thì đa phần họ là những người được học nhưng chưa đầy đủ, còn bị thiệt thòi do nhiều lý do, nay cần phải trau dồi thêm để nâng cao hiểu biết và những kỹ năng mới. Từ việc giúp học viên phân tích "kiến thức bản địa", tập huấn viên chỉ cho người học biết được những điều họ đã làm tốt cần được duy trì và phát huy, những điều họ làm chưa tốt và cần thay đổi. Tập huấn viên cung cấp cho người học các kiến thức và kỹ năng mới để họ áp

dụng vào công việc sản xuất bằng cách liên hệ bài giảng và các tài liệu sẵn có với các kinh nghiệm sẵn có của người học. ***Nguyên tắc 2 - bắt đầu từ những gì người học có!***

Nông dân thường có ít thời gian dành cho việc học và nhiều lo toan trong cuộc sống. Người lớn thích hoạt động và họ dễ bị xao lãng, hay phân tâm khi ngồi yên trong lớp học kéo dài. Tập huấn viên cần tập trung vào các vấn đề thiết thực, chú ý nhấn mạnh nội dung đang học có thể vận dụng vào đâu, để làm gì. Cho dù tập huấn viên có tuân thủ nguyên tắc 1 và nguyên tắc 2 là cung cấp cho học viên những điều họ cần trừ đi những gì họ đã biết (nội dung = cần - biết), nhưng với phương pháp đơn điệu và không lôi cuốn sự tham gia của học viên vào quá trình dạy và học thì hiệu quả tập huấn cũng không thể cao. ***Nguyên tắc 3 - sử dụng phương pháp tập huấn đa dạng, kết hợp nhiều phương tiện trực quan, tạo điều kiện để học viên tiếp nhận thông tin bằng cả 5 giác quan của mình!***

Cùng với việc chứng kiến nhiều cảnh trái ngang, thất bại của gia đình mình hay của người khác, người lớn thường hay cân nhắc và lo sợ rủi ro. Tin tưởng vào kinh nghiệm sống đã được tích lũy, người lớn khó thay đổi kỹ năng, thái độ và nhất

là thói quen của mình. Ngoài những lời "giáo huấn" suông, người lớn cần nhiều bằng chứng thực tế để tin vào những điều mới. Các mô hình trình diễn luôn có sức mạnh hơn nhiều lời thuyết phục. ***Nguyên tắc 4 - hãy kiên trì và dùng nhiều cách thức sống động để thuyết phục người lớn thay đổi!***

Đặc điểm lớn nhất của người lớn đi học là họ trưởng thành về mặt xã hội. Người lớn có xu hướng tự kiểm soát cao. Họ không cần điểm số khi tham gia tập huấn khuyến nông. Ngoài mục đích tiếp thu kiến thức và kỹ năng mới, người lớn cần sự tôn trọng và xây dựng mối quan hệ. Tập huấn viên cần lắng nghe, tôn trọng các quan điểm của người học để cùng họ bàn luận, tìm cách khắc phục những khó khăn trong quá trình dạy và học. ***Nguyên tắc 5 - cần đối xử bình đẳng, trân trọng đối với các học viên vì bản thân họ là những người giàu kinh nghiệm sống.***

Những nguyên tắc trên không phải là "khuôn vàng, thước ngọc", mà đơn giản đó là kinh nghiệm cá nhân. Hẳn nhiên, mỗi cán bộ khuyến nông đều tích lũy nhiều kinh nghiệm quý báu. Với mong muốn ***cho và nhận*** để cùng làm giàu kho kiến thức của cá nhân, sự đóng góp của các độc giả và đồng nghiệp luôn được trân trọng đón nhận.

